

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtävayhtiön perustamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Työmarkkinoilla tapahtuva syrjintä on keskeinen este osatyökykyisten henkilöiden työllistymiselle. Tämän vuoksi PAM näkee merkittävänä yhtiön sosiaalipoliittisen tavoitteen työllistää osatyökykyisiä. PAM näkee, että osatyökykyisten ja vammaisten työmarkkinaosallisuuden edistäminen on tärkeää paitsi kestävyysvajeen näkökulmasta myös henkilön oman hyvinvoinnin sekä hänen sosiaalisen ja taloudellisen itsenäisyytensä varmistamiseksi.

Luotavassa yhtiössä ja sen toiminnassa tulee kuitenkin ottaa kilpailuvääristymän mahdollisuus huomioon ja käydä jatkuvasti aktiivista vuoropuhelua niiden toimijoiden kanssa, jotka valitulla toimialalla toimivat. Perustettavan neuvottelukunnan rooli ja rakenne ovat tässä tärkeässä roolissa.

Esitysluonnoksesta käy ilmi, että X Oy:n osa-työkykyiset työntekijät sijoittuisivat toimialoille, jossa jo työskentelevien asema on monesti haavoittuvainen osa-aikatyön, matalan koulutustason, maahanmuuttajataustan tms. seurauksena. Monesti alalla pitkään työskennelleillä on myös voinut kehittyä työkyvynrajoitteita ja kuntoutumisen palveluiden tarpeita. PAM näkee, että X Oy:n on tärkeä huolehtia siitä, että se tekee yhteistyötä sellaisten asiakasyritysten kanssa, jotka selkeästi huolehtivat myös oman yrityksensä henkilöstön työkyvyn ylläpitämisestä sekä uudelleensijoittumisesta palvelukseensa uusiin tehtäviin työkyvyn heikentyessä.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

SGEI -palvelujen tuottaminen toimii hyvänä perustana yhtiön tuottamalle toiminnalle.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Osatyökykyisyys on esitysluonnoksessa määritelty työvoimapolitiittisen näkökulman kautta. Tämä on hyvä lähtökohta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Henkilöiden ohjaaminen yhden toimijan (TE-hallinto) kautta takaa yhtenäiset kriteerit X Oy:n palvelukseen palkkaamisessa. Oleellista on, että ohjaaminen tapahtuu osatyökykyisen omasta työllistymisen halusta. TE-hallinnon huolehtiessa työnhakijoiden ohjaamisesta X Oy:n palvelukseen, tulee samalla arvioiduksi, että hyötyisikö osatyökykyinen enemmän muista palveluista (uraohjaus, työkokeilu, palkkatuki tms.).

PAMin mielestä on tärkeää huolehtia, että TE-hallinnon henkilöstöllä on riittävästi mahdollisuuksia tunnistaa työkyvyn rajoitteista syntyvät palvelutarpeet. Tutkimusten mukaan esimerkiksi kuntoutusasiakkaiden ohjaamisessa ei työeläkelaitoksien ja TE-hallinnon yhteistyö ole optimaalista (ks.esim. Liukko ja Kuuva: Toimijoiden yhteistyö työkykyongelmien hallinnassa. 2015.)

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

-

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

PAM näkee tarpeelliseksi huomauttaa, että Suomessa työmarkkinoiden tulee toimia sosiaalisesti vastuullisemmin ja osallistavammin. On myös huomioitava aiheeseen liittyen, että jo nyt osa työehtosopimuksista mahdollistaa osatyökykyisten palkkaamisen niin, että mahdolliset työkyvyn rajoitteet tehtävään huomioidaan. Paanetojan (2017) selvityksen mukaan, jos henkilön työkyky vaikuttaa tehtävän vaatimuksiin ja suorittamiseen, työehto-sopimukset antavat monella alalla mahdollisuuden sopia yksilöllisemmin osatyökykyisten palkasta. On hyvä, että esityksessä

työehtosopimusten noudattaminen on asetettu palkkauksen ja vuokratyön lähtökohdaksi. Tämän ehdon lisäksi palkkauksen lähtökohtana tulee olla toistaiseksi voimassa oleva kokoaikatyö, jos palkattavan työ- ja toimintakyky sen mahdollistavat.

- PAM myös huomauttaa, että sosiaalinen työllistäminen ei kuitenkaan saa tapahtua yrityksen palveluksessa jo olevan henkilöstön työsuhteiden kustannuksella. Yrityksen on ennen lisätyövoiman palkkaamista huolehdittava jo palveluksessaan olevasta henkilöstöstä muun muassa tarjoamalla osa-aikaisille lisätunteja sekä kehittää yrityksen omia palvelukseen ottamiseen käytäntöjä, joilla voidaan paremmin huomioida osatyökykyiset ja vammaiset laajasti.
- PAM pitää tärkeänä, että luottamusmiehelle taataan tiedonsaantimahdollisuus X Oy:n kanssa tehtävissä vuokratyö- ja alihankintasuhteissa. PAM pitää myös tärkeänä, että työpaikan luottamusmies on mukana prosessissa ja hänellä tulee olla oikeus nähdä tehtävät sopimukset. Lisäksi alihankintamallia tai vuokratyömallia käyttäessä tulee suorittaa työturvallisuuteen liittyen riskien arviointi ja muille työntekijöille tulee järjestää koulutusta ja perehdytystä siitä, miten työpaikalla suoritettava työtoiminta vaikuttaa työyhteisöön ja toimintatapoihin.
- PAM muistuttaa myös, että osatyökykyisten ja vammaisten työllistymisen edistäminen edellyttää poliittisen tahtotilan lisäksi elinkeinoelämältä kykyä ja tahtoa nähdä, että osatyökykyiset ja vammaiset ovat potentiaalista työvoimaa. Työnantajat tarvitsevat enemmän tietoa osatyökykyisten työkyvyn rajoitteista, sillä julkinen keskustelu ruokkii erilaisia stereotyyppisiä mielikuvia osatyökykyisistä ja vammaisista.

Reponen Eveliina
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry